

Van der Burch van Oudaen, een memorie

De geschiedenis van een huis gaat meer leven naarmate er meer gegevens zijn over de bewoners. Dit geldt dus ook voor het huis Oudaen, ca. 1300 als woontoren gesticht aan de oostkant van de Vecht ten zuiden van het dorp Breukelen. Over de eerste driehonderd jaar is weinig bekend, tenminste over de manier waarop men het gebouw bewoonde. Toch is er wel het één en ander te destilleren uit archiefgegevens. In het Groot Placaatboek van Utrecht staan lijsten van stadsbestuurders; tussen 1350 en 1600 komen de namen van de Heren van Oudaen daarop, in opvolging, voor. Oudaen werd in die periode waarschijnlijk als buitenhuis gebruikt. De laatste op de lijst is François van Sneeck, wijnkoopman van beroep, die als oudburgemeester van de stad overleed in 1601. Het goed vererfde op zijn dochter Johanna. In zekere zin werd deze traditie vijf jaar later voortgezet; Johanna van Sneeck huwde in 1606 Jacob Pieterss Van der Burch, een telg uit het Schiedamse burgemeestersgeslacht Van der Burch (of Van den Burch, de spelling wisselt). Een interessante bijkomstigheid is de gerenommeerde trouw van juist deze Schiedamse tak van de familie aan het Katholieke geloof, een bolwerk voor de kerk na de reformatie. Tot het einde van de zeventiende eeuw bleef Oudaen in het bezit van de familie Van der Burch.

Door toevallige omstandigheden is juist uit deze periode heel veel bewaard gebleven over het beheer van het landgoed, zij het verspreid over verschillende archieven. Het Huisarchief van Oudaen bevat het één en ander; het merendeel bevindt zich echter in verschillende Belgische familie-archieven. Deze gegevens zijn van belang omdat de activiteiten en het beheer van de generaties Van der Burch in diverse opzichten bepalend waren voor de latere functie en positie van Oudaen. De bouwactiviteiten van het echtpaar Van der Burch-van Sneeck tussen 1606 en 1624 gaven het gebouw zijn definitieve gedaante; het lage achterhuis aan de oostzijde en de hangtoren tussen de twee topgevels aan de kant van de Vecht dateren uit dat tijdvak. Een grondige modernisering heeft eveneens in deze jaren plaatsgehad. Het is bovendien waarschijnlijk dat het echtpaar er in die periode ook gewoond heeft – een uitzondering, want Oudaen werd door de respectievelijke eigenaars naderhand meestentijds verhuurd dan wel als buitenhuis gebruikt. Jacob van der Burch is echter in Utrecht (waar het echtpaar huizen bezat) overleden, en wel op 10 Juli 1624. Zijn weduwe vestigde zich nadien blijvend in deze stad, maar bleef van daaruit vier en twintig jaar lang het landgoed Oudaen beheren. Johanna van der Burch-van Sneeck komt uit de stukken naar voren als een kordate zakelijke vrouw, die haar belangen goed ver-

dedigde en zich niet liet intimideren of ontmoedigen. Haar requesten betreffende de belastingheffing van het Kapittel van St. Pieter, of haar beklag over de werkwijze van de modderaars en over de slechte conditie van het Zandpad zijn in dit opzicht heel informatief. In 1648 deed zij het landgoed over aan haar zoon Arnold, die in Alkmaar woonde. Diens minderjarige zoon Jacob (II) erfde Oudaen al in 1652, na het overlijden van zijn vader op 4 Oktober. In dezelfde maand overleed Johanna van Sneeck.

Vanaf 1624 werd Oudaen verhuurd dan wel bewoond door huisbewaarders. De contracten, die tussen de partijen werden opgemaakt, geven een beeld van het minutieus geregelde beheer. Wie bekostigt de reparaties, wie mag over het snoeihout beschikken, een verbod om "kuylen" te graven, een voorschrift voor het aanlijnen van vee dat in de boomgaard graast, en dergelijke. De stukken die verband houden met faillissementen van nalatige pachters bieden inzicht in het zeventiende-eeuwse maatschappelijk verkeer. Alles is praktisch en zeer gedetailleerd geregeld.

Eenzelfde nauwkeurigheid spreekt uit de archiefstukken, die een meer persoonlijk karakter hebben, zoals huwelijksvoorwaarden en testamenten. De regelingen geven inzicht in de omstandigheden van de familie maar ook in de prioriteiten die zij stelden en hun persoonlijke interesses. Onder deze stukken bevindt zich een aantal "memories", overlijdenskalenders die waarschijnlijk alleen voor intern gebruik – binnen de familie – waren opgesteld als aantekening van de stand van zaken. Mogelijk met het oog op testamentaire regelingen; misschien ook om vast te stellen op welke datum de overledenen herdacht moesten worden. Opvallend is de vermelding van de plaats waar zij begraven zijn. De memories doen zich voor als een moderne kantoorkalender, ingedeeld in twaalf vakjes. Zij beschrijven een bepaalde tak van de familie; zo betreft één daarvan de nakomelingen van stamvader Pieter Pieterss van der Burch, gestorven te Schiedam in 1610. In het hiernaast afgebeelde exemplaar zijn de overlijdensdata opgetekend van de nazaten van zijn zoon Jacob van der Burch en Johanna van Sneeck, met als opschrift:

"Memorie van Jacob Pietersz van der Burch, heer van Audaen, wiens huisvrouw was Johanna van Sneeck, dochter van Franchois van Sneeck oudtborg(e)m(eester) der stad Utrecht, heer van Audaen ende hebben geprocreert vijff kinderen met naeme Franchois, Arnoldus, Aldegonda, Petrus, en Anna van der Burch."

Uit het handschrift is af te leiden, dat de gegevens telkens door één lid van de familie werden bijgehouden, en dat dit na overlijden door een ander familielid werd voortgezet. In dit geval zijn de aantekeningen in eerste instantie gemaakt door één van de kinderen van het echtpaar, getuige de vermelding in het vakje

Memoire

Jacob Witte van der Burg heer van Andas
 waer in supplicatie van 1672 v. 25 en 26 de
van frans 1672 van Andas en Andas en Andas
Utrecht, heer van Andas en Andas en Andas
 vijff honderd en veertig en veertig en veertig
besonder in Andas en Andas en Andas

<p style="text-align: center;"><u>Januari</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Majus</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>September</u></p> <p>op <u>28</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>op</u> <u>28</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Burg</u> <u>van</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Johannes</u></p> <p>op <u>21</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Junius</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>October</u></p> <p>op <u>21</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Martius</u></p> <p>op <u>den</u> <u>1</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Aprilis</u></p> <p>op <u>28</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>November</u></p>
<p style="text-align: center;"><u>Aprilis</u></p> <p>op <u>21</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>Augustus</u></p> <p>op <u>28</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>	<p style="text-align: center;"><u>December</u></p> <p>op <u>21</u> <u>van</u> <u>1672</u> <u>middag</u> <u>stijl</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u> <u>en</u> <u>Andas</u></p>

Juli: "Opden 10de (Juli) 1624 oude stijl is gest(orven) Jacob van der Burch ons vader, heer van Audaen, binnen Utrecht'. Daaronder staat in een ander handschrift de overlijdensdatum van kleinzoon Jacob vermeld, in de volgende bevoordingen: "16 Juli is gestorven Jacob van der Burch, heer van Audaen, sone van J(onkheer) Arnaudt int jaer 1689: jongman (betekent ongehuwd); te Utrecht begraven in de Buurekerk."

Deze overlijdenskalender bevat de gegevens van drie generaties Van der Burch.

De memories vormen een belangrijke bron voor genealogische gegevens. Een aantal leden van de familie is begraven in de Buurkerk te Utrecht, anderen te Alkmaar. De archieven bevatten diverse exemplaren, niet alleen over familieleden, maar ook over vrienden en bekenden. Eén daarvan is een memorie uit 1688, met de "naemen van de doode vrienden van de familie van de heeren van der Burch als oock van haere huijsvrouwen."

Het is de vraag, langs welke weg de archiefstukken van Oudaen in België terecht gekomen zijn. Het oudste daarvan is een pachtcontract uit 1603 dat gesloten is door Christina van Sneeck, optredende voor haar "onmondige nichte" Johanna. In 1689 vererfde Oudaen bij overlijden van de ongehuwde Jacob II van der Burch op diens zuster Johanna Maria van der Burch, echtgenote van de Gentse burggraaf De Clerque Wissocq. Het is aannemelijk, dat de papieren toen bij het familie-archief De Clerque Wissocq zijn gevoegd. Het grote kindertal van dit echtpaar – van de veertien bleven er negen in leven – is wellicht de oorzaak dat een aantal stukken uiteindelijk elders terecht gekomen is. De families Van Sneeck, Van der Burch en De Clerque Wissocq waren zeer vermogend. Dit blijkt uit de huwelijksvoorwaarden, uit testamenten en uit boedelbeschrijvingen; de bereddering van hun nalatenschappen nam altijd jaren in beslag. Bij een groot aantal stukken komt de sterke verbondenheid met de Katholieke kerk duidelijk naar voren. Dit laatste is mogelijk bepalend geweest voor het voortbestaan van Oudaen. Het is aannemelijk, dat in de oorlog 1672-1673 de Franse troepen op grond van deze verbondenheid de opdracht hadden de bezittingen van deze familie te sparen. Oudaen liep in de oorlog "seer swaere schade" op, zoals in een akte van 1678 wordt vermeld, maar werd niet verwoest in tegenstelling tot Nijenrode en Gunterstein.

Amsterdam, Januari 1992

M.A. Dukes-Greup